

היה נוטל פרק שלישי סוטה

כא.

עין משפט גזר מצוה

בב א מיי פ"א מהל' ת"מ
הלכ' א פ"ג מהל'
סוטה הלכה כ' סמוך עין
יע טובש"ע י"ד סמוך רמו
ספק:
בב ב מיי פ"ג מהל'
סוטה הלכה כ':

תוספת שאגין

דלא מפיק דינא עליהו
ואין ממחרין מן השמים
לפקוד עונותיהם עליהם
בעולם הזה אבל בישראל
ממחרין ליפטר בעולם הזה
ומדקדקין אחריהם. אלא
מעתה דואג ואחיתופל כו'
אמאי לא מגין עלייהו מגין
לא דוקא אלא ר"ל אמאי
לא דוקא עליהו: אלאמלי
דרשו דואג ואחיתופל הכי
לא דרפו בחר דוד מאי
דרשו וכי. נראה דל"ג
דואג שריר על משה
בת שבט קיימין הכא
ודואג מת כבר ועברו
ימים רבים בדאמר בחלק
דואג ואחיתופל לא ראו
זה את זה שדואג היה
בימי דוד ואל ואחיתופל
בימי דוד ובת שבט היה
בת אליעם והוא היה בן
אחיתופל כדכתיב בפסוק
וכן מוכח (כרי' בן מומי)
ולא מצויה ששעה דוד רק
בדבר אוריה החתי וקרא
דלא יהיה בך ערות דבר
איירי בערוה ממש. והיינו
במיעוה לבכי. לא בשמעון
ככל הספרים אלא (בי)
אחיתופל לבכי. ולא בשמעון
אחי עוריה תנא הוא ולמד
תורה על ידי אחיו שהיה
עוסק בפרקמטא ומפרנסו
כדי שיחלוק בכות למודו
של שמעון לכן נקרא על
שם עוריה אחיו. וכן ר'
יוחנן למד על ידי נשיא
שהיה מפרנסו: הלל עסק
בכורה בתוך עוני כדאמר
בשמיחה שנאמר
ושם רשעים ירקב ואומר
פי' ר"ג שפי' ושבתא דתרי
שבנא הוה שבנא הסופר
צדיק היה כדכתיב לך בא
אל הסוכן הזה ואל שבנא
אשר על הבית. וכתיב ויצא
אל אליקים אשר על הבית
ושבתא הסופר כשיצאו אל
רבשקא. אלמא אתר היה
שבימי שבנא הראשון לא
היה אליקים על הבית.
וזמיו אומר הר' אלחנן
אשר על הבית ושבתא
הוא והא דכתיב אליקים
אשר על הבית היינו
סופרו היה על הבית.

א) ל"ל ושבתא ואל ת"מ סגנא
רשע היה ולא מסקינן בשמים
וכי' ואומר ר"י דמרי סגנא
הו' וכי'.

תוספת שאגין

**מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני
מגנא אצול' לא מצל'א.** ומימה מאי האי דקתני צברייתא
תלה את המלצה בנר מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מלצה אינה
מגינה אלא לפי שעה אי מיצר הרע אינה מגינה כלל אי מן הפורענות

מגינה לעולם ותורה נמי למה תלצה הכתוב צלור משום דמגינה לעולם
אי מן הפורענות מלוה נמי מגנא לעולם ואי (א) מיצר הרע דמללל הא
לא מללל אלא לפי שעה:

וזה תלמיד חכם דמללל א"ה שמעתתא א"יבא דהלכתא.

מימה והיך ניזיל ממון והלא לא ניזיל מיצר הרע צעידנא דלא עסיק צמורה ו"ל סמס תלמיד חכם תורתו אומנתו ועוסק צה ומהרבה כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלל תורה:
והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה. מימה והא אמר לעיל
צין לרצ יוסף צין לרצ מצוה אגוני מנגנא מן הפורענות אפילו צעידנא דלא עסיק צה ועבירה מכבה מצוה ללא מלהגין מן היסורין קאלמר אלא מליטול שכל לעמיד בלל כמו שפרש"י:
צ

בהתהלך תנחה אותך זו העוה"ז בשכבך תשמו עליך זו מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (א) הליסטיין ואינו יודע באיזה דרך מהלך נודמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ועדיין מתירא מחיה רעה ומן הליסטיין ואינו יודע באיזה דרך מהלך * כיון שעלה עמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליסטיין ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה דעסיק בה מגנא ומצל'א בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצול' לא מצל'א תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצל'א מתקוף לה (א) רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עלייהו אלא אמר רבא תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצל'א בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצול' לא מצל'א מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצול' לא מצל'א רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה מצווה ועושה נהי דפקודי לא מפקדא באגרא (א) דמקרין ומתניין בנייהו ונטרין להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדייהו מאי פרשת דרכים א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נתמן בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא מר זוטרא אמר זה ת"ח דמללא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני (א) ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב (א) לאמר אלהים עזבו וגו' מאי דרשו (א) ולא יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עוריה ולא כר' יוחנן אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא דכי אתא רב דימי אמר הלל ושבתא אחי הוו הלל עסק בתורה שבנא עבר עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלווג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו': אומר

הן סהוי ארצה לשוטיך. ולא תהא אורך זמן לשלומך שלא יצאו עליך הפורענות. וכן עשה נבוכדנצר היה מקבץ בכל יום עניי ישראל שהביא בגולה והיו לרשימין מוגזנים ומפרנסים ואף דיאל כשהשיאו עזה זו לכן נמכוין שרצה את ישראל בגולה מחוץ על הפתחים:
וכפי כולל מטא. כל הפורענות הגיע על נבוכדנצר: לקלס ירחין שרי עשר. אלמא תלה לו הזכות י"ב חדש: לעולם. ממתי דקתני ג' שנים ר' ישמעאל היא: ואשנה קרא דאמר וסני. שונה בהלכות זמן כלומר מקרא

מכוב שהקב"ה מאריך זמן עד ג' פעמים הלך הו' להו ג' שנים: דלא מפקיד דינא עלייהו. אין ממחרין מן השמים לפקוד עונותם עליהם בעולם הזה. אכל משראל ממחרין ליפטר בעה"ז ומדקדקין אחריהם: **זכות דמאי.** מגינה כל כך: זכות דטורה. שהיתה עוסקת צמורה: הא לא מפקדא. דכתיב ולמדתם אותם את בניכם (דברים יב) ולא את צמותכם וכיון דאינה מלווה אין שוכה גדול כמלווה ועושה: היא עסיקת. טבל צעדה את זכותך: פחסי. גומות: נודמנה לו אבוקה של אור. כך זכה לקיים מצוה ניצל ממקלת פורענות: ועדיין מפיירא מתיקה רעה ומן הליסטיין שדרכן לילך בלילה פן יפגעו בו דכתיב משת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חמיו יער (יהושע קד): הגיע עמוד השחר. ואף כלא זכה לתורה ניצל מן החטא ומן היסורין: ועדיין אינו יודע כו'. שמה יכפנו יצרו ליצטל וישיב עליו יזה"ר ופורענות: הגיע לפרשת דרכים. ושם הכיר את דרכו. ואף כהן הגיע ליום המיתה ולא פירש מן התורה עד יום מותו ניצל מכולן והכי מפרש לה לקמיה: עבירה מכבה. שכן מצוה: ואין עבירה מכבה. שכן מי עסק צמורה קודם לכן. אלמא מצוה לא מנגנא כולי האי: לנכות את האהבה. זו תורה דכתיב (שיר ג) הביאני אל בית היין ודגלו עלי האהבה. יין סודי: אמר רב יוסף. לעולם מגינה על היסורין הרבה ומאי אינה מגינה על קאמר(א) ת"ק מן החטא שלא יתקפנו יזה"ר קאמר: מצוה צעידנא דעסיק בה. והיינו לפי שעה דאמר מנגנא מן היסורין ומללל מיניה"ר שלא יכילנו לחטא: צעידנא דלא עסיק צה. ממשגמ"ה המלוה ואינו עוסק צה אגוני מנגנא מן הפורענות אצול' לא מללל. ודקתני צברייתא עבירה מכבה מצוה ללא מלהגין מן היסורין קאלמר אלא מליטול שכל לעמיד: אמאי לא סגיין עליהן. מיצר הרע שהחתיאים ועשאים רשעים גמורים כלומר אמאי לא תליהו מן העבירות: לעולם זכות דטורה. ולא עוסקת צמורה אלא שטורחת צונה וצעלה שיעסקו: דמקריאון ומסינאון. שטורחות על צניהן להציאן לזית הספר לקרוח מקרא ולשנות משנה: ונטון לגזרייהו. וממתינות לבעליהן שיואלצין לעיר אחרת ללמוד תורה: מאי פרשם דרכים דהא אבוקה היינו מצוה השחר היינו מורה אלא פרשת דרכים מאי ללמוד: ויום המיתה. חסד ציום ממות וידע שלא פירש לפרוק מעליו עול מורה: ויראה חטא. זכה ליראת חטא אחר שזכה לתורה ניצל מכולן שהמורה מלמדתו דברי מצוה ודברי איסור וממה שהיא לרצן לפרוש ויראת חטא מוגזע מלרדוף אחרי יצרו: דמללא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא. וה"ק עלה עמוד השחר ניזיל מן החיה כו' זכה לתורה ניזיל מיניה"ר ומן החטא ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך אס וזכה שיייעוהו מן השמים להתקבל דבריו צין תצויה להרוות כהלכה ומשפט הגיע לפרשת דרכים כלומר זכה לכן ניזיל מכולם: לאמר אלהים עזבו. כך היו אומרים עליו אלהים עזבו שזא על אשת איש ואין אנו נענשין עליו רדפו ותפסוהו כי אין מללל אין לו זכות שילינו שהעבירה כרתה וזמיתו: לא יראה צך. עבירה ואס יראה ושז מאחריך: שמעון אחי עוריה. תנא הוא צמשה קמיתא דזכחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטא כדי שיחלוק זכות למודו של שמעון לכן הוא נקרא על שם עוריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד ע"י השיא שהי' מפרנסו: הלל עסק צמורה. ממך עוני רב כדמפרש במס' תע"ז (ף לה):

לימד

(א) ל"ל מצוה כן גרסת
הילקוט(ט) ל"ל מצוה כ"ח
ע"ג(א) א ל"ל רבאל
(ד) נבוכדנצר(א) (ס) ל"ל
ולמלא ע' ומסופות מנילה
כא(ג) ו' פנהדקין לת.
(ז) כ"א: משגמ"ה

תורה אור השלם

- 1. בלא מטא על נבוכדנצר מלכא:
- 2. לקצת ירחין תרי עשר על היבל מלכותא די קבל מהלק תורה:
- 3. מה אמר י"ע על שלישה פישע אודם ושל ארבעה לא אשיבנו על רדפו בחרב אחיו ושחור רחמינו ויטרף לער אפר ועברתו שיקרה צצת: עמוס א יא
- 4. כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים ונחוחות מוקר: משלי ג כו
- 5. בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמו עליך וקיצותך היא:
- 6. מימי רבים לא יוכלו לכבות את האהבה והקרות לא ששטוף אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו:
- 7. לאמר אלהים עזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל: תהלים עא יא
- 8. כי י' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולקחת איבויך לפניה ויהי מתקן קדשו ולא יצא בך ערות דבר ואל תשיב מאחריך: דברים כג טו

הגהות הב"ח

(א) נמי הליסטיים ניזיל וכן בכל העמוד: (ב) ש"ס ד"ה אמר רב יוסף וכי דקאלמר בלישנא קאמר: (א) תוס' ד"ה מצוה וכי ואל דמצל'א מיצר הרע לא מללל:

גליון הש"ס

גמ' כיון שעלה עמוד השחר. עין פתחים צ ע"א נכש"י ד"ה צרי טוב:

מוסף רש"י

ונטרן להו לגברייהו. וממתינות לבעליהן ונתנות להם רשות ללכת וללמוד תורה צער אחרת נכוחות (ו). לא כשמעון אחי עוריה. על שם עוריה עסק בפרקמטא וסיפק אויבי שמעון אחיו צענה שהיה עוסק צמורה והתו צניהן שהא חלק לעוריה שזכר תלמודו של שמעון לפקודי נקרא על שמו עלמל על דוד (בבב"ב).